

Sygn. akt: I C 671/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 października 2021 r.

Sąd Rejonowy w Gdyni I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Joanna Jank

Protokolant: sekretarz sądowy Katarzyna Pietkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 września 2021 r. w G.

sprawy z powództwa (...) **Banku (...) S.A. w W.**

przeciwko A. O.

o zapłatę

I. oddała powództwo

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 2952 zł (dwa tysiące dziewięćset pięćdziesiąt dwa złote) z tytułu zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu przez adwokata A. D.

Sygnatura akt: I C 671/20

UZASADNIENIE

Powódka (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. wniosła pozew przeciwko A. O. o zapłatę kwoty 35.864,87 zł wraz z odsetkami umownymi za opóźnienie liczonymi od kwoty 35.341,63 zł w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w stosunku rocznym za okres od dnia 6 października 2020r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, że w dniu 15 kwietnia 2015r. zawarła z pełnomocnikiem pozwanej J. L. umowę pożyczki. Kwota pożyczki została wypłacona w dniu 15 kwietnia 2015r. Wobec zaprzestania przez pozwaną terminowego regulowania zobowiązań wynikających z umowy, powódka poinformowała pozwaną o powstałym zadłużeniu, możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia, przypominając o konieczności spłaty pod rygorem wypowiedzenia umowy. W związku z brakiem spłaty zadłużenia, pismem z dnia 13 września 2019r. wypowiedziała umowę, co spowodowało, że całe zadłużenie wraz z odsetkami i należnymi opłatami stało się zadłużeniem przeterminowanym i wymagalnym, od którego były naliczane odsetki za opóźnienie. Przed wytoczeniem powództwa pismem z dnia 12 listopada 2019r. powódka wezwała pozwaną do zapłaty, jednak pozwana nie dokonała spłaty zadłużenia.

(pozew k. 2-3v)

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości. Zdaniem strony pozwanej wypowiedzenie umowy pożyczki było nieskuteczne, gdyż zostało dokonane wbrew ustaleniom stron i wbrew zasadom współżycia społecznego. Pozwana jest bowiem osobą ciężko chorą, wymagającą stałej opieki, nie jest w stanie samodzielnie funkcjonować od wielu lat, porusza się wyłącznie na wózku inwalidzkim, a kontakt z nią jest utrudniony, z trudem jest w stanie się podpisać. Dla pozwanej ustanowiono opiekuna w osobie Z. L.. Z uwagi na zły stan zdrowia środki z pożyczki zostały przeznaczone m.in. na zakup wózka inwalidzkiego. Ustalenia pomiędzy powodem a J. L. były takie, że pozwana nie jest w stanie

splacać więcej niż 700 zł miesięcznie, co powódka zaakceptowała, a mimo to dokonała wypowiedzenia umowy. Nadto, zdaniem strony pozwanej, rozwiązanie umowy i skierowanie sprawy do sądu narusza zasady współzycia społecznego.

(odpowiedź na pozew k. 79-81)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Postanowieniem z dnia 2 czerwca 2010r. wydanym w sprawie o sygnaturze akt I Ns 431/09 Sąd Okręgowy w Gdańsku ubezwłasnowolnił częściowo pozwaną A. O. z powodu zaburzeń psychicznych.

(dowód: postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 2 czerwca 2010r. k. 102)

Natomiast, postanowieniem z dnia 9 listopada 2010r. wydanym w sprawie o sygnaturze akt III RNs 518/10 Sąd Rejonowy w Gdyni ustanowił dla częściowo ubezwłasnowolnionej pozwanej kuratora w osobie Z. L. celem reprezentowania pozwanej przed sądami, organami administracji, instytucjami, spółdzielnią mieszkaniową, odbioru renty, korespondencji, a także dla prowadzenia wszelkich spraw całkowicie ubezwłasnowolnionej.

(dowód: postanowienie Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 9 listopada 2010r. k. 101)

W dniu 15 kwietnia 2015r. J. L. – legitymujący się pełnomocnictwem notarialnym udzielonym mu przez pozwaną w dniu 25 listopada 2008r. (rep. A 5747/2008 notariusz A. M. prowadzącej kancelarię notarialną w G.) obejmującym m.in. umocowanie do zaciągania kredytów i pożyczek – zawarł w imieniu pozwanej umowę pożyczki nr (...) z powodem (...) Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W.. Zgodnie z treścią § 1 ust. 1 umowy bank udzielił pozwanej pożyczki gotówkowej w kwocie 61.635,28 zł. Przedmiotowa umowa była oprocentowana według zmiennej stopy procentowej stosowanej w (...) S.A. dla pożyczek gotówkowych, która w dniu zawarcia umowy wynosiła 9,99 % w stosunku rocznym. Pożyczka miała zostać spłacona wraz z odsetkami w 96 równych ratach kapitałowo – odsetkowych.

(dowód: umowa pożyczki z dnia 15 kwietnia 2015r. k. 5-8, pełnomocnictwo notarialne z dnia 25 listopada 2008r. k. 16)

Przedmiotowa umowa pożyczki została zawarta bez zgody kuratora ustanowionego dla częściowo ubezwłasnowolnionej pozwanej. Nigdy nie została również potwierdzona przez kuratora.

(okoliczność bezsporna)

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił przede wszystkim na podstawie dokumentów przedłożonych przez strony. Oceniając zebrany w niniejszej sprawie materiał dowodowy Sąd nie dopatrywał się żadnych podstaw do kwestionowania prawdziwości i wiarygodności dokumentów powołanych w ustaleniach stanu faktycznego. Podkreślić bowiem należy, iż dowody w postaci odpisów orzeczeń sądowych (postanowienia w przedmiocie częściowego ubezwłasnowolnienia pozwanej oraz ustanowienia kuratora), a także aktów notarialnych (pełnomocnictwo) mają charakter dokumentów urzędowych w rozumieniu art. 244 kpc i w związku z tym korzystają z domniemania autentyczności i zgodności z prawdą wyrażonych w nich oświadczeń, czemu żadna ze stron nie zaprzeczyła w trybie art. 252 kpc. Podobnie, Sąd dał wiarę dokumentom prywatnym (umowa pożyczki), gdyż treść i forma tych dokumentów nie budzi żadnych zastrzeżeń co do autentyczności i pochodzenia wyrażonych w nich oświadczeń. Należy jednak zaznaczyć, że wobec braku zgody kuratora na zawarcie umowy pożyczki, jak również braku potwierdzenia przez niego tej umowy dokumenty związane z wykonywaniem (harmonogram spłaty, wezwania do zapłaty) i rozwiązaniem umowy pożyczki (wypowiedzenie umowy) nie miały żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Zważyć należy, iż w toku postępowania Sąd przeprowadził również dowód z zeznań świadka Z. L., nie mając uprzednio informacji o tym, że świadek ten jest kuratorem częściowo ubezwłasnowolnionej pozwanej, a zatem winien zostać przesłuchany w charakterze strony. Kurator jest bowiem przedstawicielem ustawowym reprezentowanego i występuje w jego imieniu i interesie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2003r., III CA 1/03, L.). Po powzięciu wiedzy

o funkcji sprawowanej przez świadka, Sąd uchylił swoje wcześniejsze postanowienie o dopuszczenie dowodu z jego zeznań i wezwał na rozprawę celem przesłuchania w charakterze strony. Jednak, mimo prawidłowego wezwania, Z. L. nie stawiała się na rozprawę i nie usprawiedliwiła swojego niestawiennictwa, stąd Sąd pominął dowód z przesłuchania jej w charakterze strony.

Powódka swoje roszczenie wywodziła z umowy pożyczki nr (...) zawartej w dniu 15 kwietnia 2015r., toteż podstawę powództwa stanowiły przepisy art. 720 kc i art. 3 ustawy o kredycie konsumenckim. Wedle art. 720 § 1 kc przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Zgodnie natomiast z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1083 ze zm.) przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę o kredyt w wysokości nie większej niż 255 550 zł albo równowartość tej kwoty w walucie innej niż waluta polska, który kredytodawca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi. Wedle ust. 2 za umowę o kredyt konsumencki uważa się w szczególności umowę pożyczki oraz umowę kredytu w rozumieniu przepisów prawa bankowego.

W ocenie Sądu powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie. Jak wynika z zebranego materiału dowodowego pozwana A. O. została na mocy postanowienia Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 2 czerwca 2010r. częściowo ubezwłasnowolniona. Kuratorem dla pozwanej została ustanowiona jej siostra Z. L.. Podkreślić należy, iż ubezwłasnowolnienie staje się skuteczne z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o ubezwłasnowolnieniu. Postanowienie orzekające ubezwłasnowolnienie ma charakter orzeczenia konstytutywnego, gdyż stwarza skutki prawne przewidziane prawem materialnym w zakresie zdolności do czynności prawnej osoby ubezwłasnowolnionej. Dlatego z istoty tego orzeczenia – mimo braku wyraźnego przepisu – wynika, iż posiada ono tzw. rozszerzoną prawomocność materialną, a więc ma skutek także wobec osób trzecich (por. postanowienie SN z dnia 3 grudnia 1971r., III CRN 361/71, OSPiKA 1972, Nr 10, poz. 179). Postanowienie jest skuteczne na przyszłość (ex nunc) (por. wyrok SN z dnia 30 kwietnia 1964 r., I PR 143/64, OSNCP 1965, Nr 6, poz. 97). Zwrócić należy uwagę, że umowa pożyczki, z której strona powodowa wywodzi swoje roszczenia w niniejszej sprawie została zawarta już po ubezwłasnowolnieniu pozwanej tj. w dniu 15 kwietnia 2015r. i to nie osobiście przez pozwaną, lecz przez jej szwagra J. L., który powoływał się na pełnomocnictwo udzielone mu przez pozwaną w dniu 25 listopada 2008r., które obejmowało m.in. umocowanie do zaciągania kredytów i pożyczek. Wprawdzie przedmiotowe pełnomocnictwo zostało udzielone jeszcze przed ubezwłasnowolnieniem pozwanej, lecz nie ma to znaczenia dla oceny skuteczności zawarcia umowy pożyczki. Zważyć bowiem należy, iż zgodnie z treścią art. 17 kc z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, do ważności czynności prawnej, przez którą osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych zaciąga zobowiązanie lub rozporządza swoim prawem, potrzebna jest zgoda jej przedstawiciela ustawowego. Z kolei, wedle art. 18 § 1 kc ważność umowy, która została zawarta przez osobę ograniczoną w zdolności do czynności prawnych bez wymaganej zgody przedstawiciela ustawowego, zależy od potwierdzenia umowy przez tego przedstawiciela. Stosownie do art. 18 § 3 kc strona, która zawarła umowę z osobą ograniczoną w zdolności do czynności prawnych, nie może powoływać się na brak zgody jej przedstawiciela ustawowego. Może jednak wyznaczyć temu przedstawicielowi odpowiedni termin do potwierdzenia umowy; staje się wolna po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu. Obowiązek uzyskania zgody przedstawiciela ustawowego osoby częściowo ubezwłasnowolnionej obejmuje wszelkie czynności prawne o charakterze zobowiązującym, niezależnie, czy zostały przez osobę częściowo ubezwłasnowolnioną dokonane osobiście czy przez pełnomocnika. Wprawdzie, zgodnie z poglądami doktryny do czynności, wymagających zgody przedstawiciela ustawowego (art. 17 kc) nie należy udzielenie pełnomocnictwa (art. 96 kc) będące czynnością prawną o charakterze upoważniającym (por. E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Wyd. 10, Warszawa 2021; K. Osajda (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, Wyd. 29, 2021), lecz w takim przypadku także należy przyjąć, że na zawarcie umowy wymagana jest zgoda przedstawiciela ustawowego, gdyż w przeciwnym wypadku doszłoby do obejścia przepisów art. 17-18 kc. Zawarcie umowy pożyczki niewątpliwie stanowi czynność zobowiązującą, gdyż jej dokonanie prowadzi do powstania stosunku zobowiązaniowego, w którym osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych staje się dłużnikiem. W świetle przytoczonych powyżej przepisów do momentu potwierdzenia czynności przez przedstawiciela ustawowego, czynność dokonana przez osobę częściowo ubezwłasnowolnioną jest

czynnością kulejącą (*negotium claudicans*), której skutkiem jest bezskuteczność zawieszona. Umowa zawarta przez osobę częściowo ubezwłasnowolnioną bez wymaganej zgody przedstawiciela ustawowego nie jest więc nieważna, lecz do momentu jej potwierdzenia przez przedstawiciela ustawowego nie wywołuje skutków prawnych. Gdy zgoda zostanie udzielona, spełnia się przesłanka współkonstytuująca tę czynność prawną, w następstwie czego wywołuje ona normalne skutki prawne i to od chwili zawarcia umowy. Jeśli jednak przedstawiciel ustawowy odmówi potwierdzenia umowy, wówczas stanie się ona nieważna. (por. M. Załucki (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Wyd. 2, Warszawa 2019). Zgodnie ze stanowiskiem SN kurator osoby częściowo ubezwłasnowolnionej jest powołany do wyrażenia zgody na zaciągnięcie przez nią zobowiązań lub rozporządzenia swoim prawem (art. 17 kc) również w tym wypadku, gdy postanowienie sądu opiekuńczego nie zawiera uprawnienia kuratora do reprezentowania osoby częściowo ubezwłasnowolnionej i do zarządzania jej majątkiem (por. postanowienie SN z dnia 30 września 1977 r., III CRN 132/77, OSNCP 1978, Nr 11, poz. 204 z glosą P. Ochałka, NP 1981, Nr 3, s. 159).

W doktrynie wskazuje się dodatkowo, że do przypadków, gdy udzielenie zgody przez przedstawiciela ustawowego wymaga zezwolenia sądu opiekuńczego, należy m.in. dokonanie czynności prawnej we wszelkich poważniejszych sprawach (art. 156 kro) dotyczących majątku osoby pozostającej pod opieką lub kuratelą (art. 178 § 2 kro) (por. E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Wyd. 10, Warszawa 2021). W myśl bowiem art. 178 § 2 kro w zakresie nieuregulowanym przez przepisy, które przewidują ustanowienie kuratora, stosuje się odpowiednio do kurateli przepisy o opiece z zachowaniem przepisów poniższych. Stosownie zaś do treści art. 156 kro opiekun powinien uzyskiwać zezwolenie sądu opiekuńczego we wszelkich ważniejszych sprawach, które dotyczą osoby lub majątku małoletniego. W piśmiennictwie przeważa pogląd, że niezależnie od tego, czy przed dokonaniem czynności prawnej zgoda przedstawiciela była udzielona bez zezwolenia sądu, czy też nie była udzielona w ogóle, przyjmuje się, że czynność ta jest dotknięta sankcją bezskuteczności zawieszanej (por. E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Wyd. 10, Warszawa 2021; M. Gutowski (red.), Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz do art. 1–352. Wyd. 3, Warszawa 2021; M. Załucki (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Wyd. 2, Warszawa 2019). W judykaturze natomiast wskazuje się nawet na dalej idący skutek braku zezwolenia sądu, wskazując, że umowa zawarta bez zgody sądu opiekuńczego przez osobę ograniczoną w zdolności do czynności prawnych jest nieważna jako przekraczająca zakres zwykłego zarządu i w ogóle nie podlega konwalidacji na podstawie art. 18 kc (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2007r., II UK 178/06, L.). Bez wątpliwości czynność prawna, na podstawie której dochodzi do zaciągnięcia zobowiązania na kwotę ponad 60.000 zł w sytuacji osobistej i majątkowej w jakiej znajduje się pozwana stanowi czynność o jakiej mowa w powołanych powyżej przepisach.

Przenosząc powyższe rozważania natury ogólnej na kanwę niniejszej sprawy, należy wskazać, że umowa pożyczki, z której powódka wywodzi swoje roszczenia, została zawarta bez zgody kuratora, zezwolenia sądu, nadto kurator nigdy nie potwierdził tej umowy. Nie wykazano również, aby powódka kiedykolwiek wyznaczała kuratorowi termin do potwierdzenia umowy. W tym stanie rzeczy przedmiotowa umowa nie wywołuje żadnych skutków prawnych. W związku z tym na mocy art. 720 kc i art. 3 ustawy o kredycie konsumenckim a *contrario* w zw. z art. 17 i 18 kc Sąd oddalił powództwo.

O kosztach procesu Sąd orzekł na mocy art. 98 kpc i zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy, zasądził od przegrywającego niniejszy spór powoda na rzecz pozwanej kwotę 2.952 zł z tytułu zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu przez adwokata A. D., zgodnie z § 11 pkt 5 i § 4 ust. 2 i 3 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu z dnia 3 października 2016r. Na zasądzoną kwotę składa się opłata w stawce minimalnej w kwocie 2.400 zł, powiększona o podatek VAT w aktualnie obowiązującej stawce.